

Gemeente van Christus,

“Wat is dit allemaal? Een nieuwe leer met groot gezag!”, roepen de mensen in de synagoge elkaar toe. “Hier spreekt iemand niet als de schriftgeleerden, maar als iemand met gezag.”

Pikant natuurlijk, als je vervolgens als schriftgeleerde/predikant iets moet gaan vertellen over dit mooie verhaal.

Waar zit het verschil tussen die schriftgeleerden en iemand als Jezus?

Ik geloof dat het hiermee te maken heeft: dat schriftgeleerden jou, als ze hun vak verstaan tenminste, kunnen raken in je hóófd. Je verstand. En dat Jezus, op die ochtend daar in Kapernaüm, de mensen raakt in hun ziél. In hun diepste gevoelslaag.

Waar en hoe hoop jij eigenlijk geraakt te worden, als je op een normale zondag naar de kerk gaat, bijvoorbeeld? Of zoals nu: via je beeldscherm kijkt en luistert naar deze viering?

Ik geef je een persoonlijk antwoord op deze vraag. En via dat voorbeeld komen we straks uit bij die bezeten man, die Jezus toeschreeuwt.

Dans alsof niemand je ziet / zing alsof niemand je hoort

Heb lief alsof je nog nooit werd gekwetst / leef alsof het je laatste dag is.

Woorden die ik een tijdje geleden alweer, las in een boek over mindfulness. En die mij diep raakten. Tóen en nu nog steeds. Zoals dat eigenlijk altijd het geval is, als iets je diep raakt - niet zozeer in je hoofd dus, maar in je ziel – is het niet eenvoudig om onder woorden te brengen wát er dan geraakt wordt. Ongeveer dit: deze woorden raken aan een verlangen om onbevangen en in alle ontvankelijkheid in het leven te kunnen staan. Om eindelijk helemaal jezelf te kunnen zijn. Zonder gevoelens van schuld of onzekerheid. Niet langer het gevoel dat je tekort schiet. Dat je niet mag zijn wie je eigenlijk bent. Om te leven zonder angst.

Kinderen kunnen dat nog, als het goed is. Ik zie het prachtig gebeuren in onze twee kleindochtertjes: helemaal onbevangen zichzelf.

Ook later, als kleine kinderen iets groter zijn geworden zie je het gebeuren, op school: een dansje doen voor de klas. Of een liedje zingen. Of thuis: je helemaal, in alle weerloosheid toevertrouwen aan je moeder, je vader.

Volwassenen zijn die ontvankelijkheid en openheid en weerloosheid in de loop van hun leven in bijna alle gevallen kwijtgeraakt.

We durven onszelf, ons ware gelaat, niet meer te laten zien.

In veel gevallen doen je dat omdat je op een of andere manier gekwetst bent. We zetten een masker op: dan zien we er stoerder uit dan we in werkelijkheid zijn. Of aantrekkelijker.

Je gaat meedoen met de anderen, om erbij te horen. Veel bier drinken in een keet. Wiet roken of pillen slikken. Waarom doe je dat eigenlijk?

Meedoen met relschoppers: winkelruiten ingooien en plunderen. Waarom doe je dat?

Uit angst dat je anders niet bij hoort. Je past je aan. Je verbergt je ware gelaat en zet een masker op.

Omdat je naarmate je ouder wordt allerlei ervaringen hebt opgedaan: hebt gemerkt dat niet alle mensen jouw vertrouwen, jouw ontvankelijkheid, jouw liefde waard zijn. Dat ze jou kunnen kwetsen. Pijn doen. Je leert om je ware gevoelens te verbergen. Uit angst dat het je nog eens zal overkomen.

Een ander aspect van hetzelfde gebeuren: onbewust vaak laat je je allemaal dingen aanpraten. Reclameboodschappen die jou willen doen geloven dat je er veel beter uit kunt zien dan je nu doet. Het

begint met make up en eindigt met haar verven, rimpels weg laten spuiten. Lippen opvullen. Om over andere lichaamsdelen nog maar te zwijgen. Over maskers gesproken.

Zo pas je je aan aan normen en waarden die van buiten op je af komen. Die je min of meer worden opgelegd.

Ook in de kerk zie je dat gebeuren: op een normale zondagochtend op de Biblebelt zie je de kerkgangers gaan. Allemaal uniform in stemmig zwart gekleed, vrouwen meisje met een hoedje op. Dat moet van Paulus. Wat ernstiger is, is dat de uniformiteit vaak ook aan de binnenkant zit. Dat de kaders voor wat je wel en niet mag geloven vastomlijnd zijn.

Op last van schriftgeleerden - en die komen op alle flanken van de kerk voor – die ons kunnen vertellen wat God wel en niet van ons vraagt. Ze komen ook in alle religies voor. En hoe extremer ze zijn in hun zekerheden en overtuigingen, hoe groter de schade die ze veroorzaken.

Een paar oorzaken die ervoor kunnen zorgen dat kinderen als ze groot geworden zijn, verleren om onbevangen te dansen, te zingen, lief te hebben, het leven met al zijn emoties intens te beleven, “alsof het je laatste dag is”.

Al deze invloeden van buitenaf, die jou op een of andere manier vervreemden van wie je in wezen bent, die jou dwingen in een keurslijf dat je niet past, die het kind in jou de mond snoeren,- dat zijn de “onreine geesten” waar Jezus mensen van wil bevrijden. Geloof ik.

Bij iemand die “bezeten is door een onreine geest of demon” heb je misschien beelden voor ogen van duivelsuitdrijvingen of zo. Mensen met rollende , die schuimbekkend en vloekend over de grond rollen. Beelden uit de Middeleeuwen, toen mensen nog in duivels geloofden. Schilderijen van Jeroen Bosch. Dan zou je je af kunnen vragen wat een verhaal als dit jou eigenlijk te zeggen heeft. Waar het raakt aan jouw eigen beleving. Maar waar het hier over gaat, is veel herkenbaarder dan je denkt. Of zou willen.

Onreine geesten, dat zijn al die machten van buitenaf die op ons inwerken, waardoor mensen van zichzelf vervreemd raken. Die je angstig maken, of onzeker, eenzaam.

Die je anders laten doen / denken /voelen / leven dan je in wezen bent.

Machten, krachten die er, soms heel subtiel, voor zorgen dat je jezelf kwijt raakt.

Wat heel akelig is, is nogmaals dat dit mechanisme ook in geloofsgemeenschappen voorkomt. Als je orthodox, evangelicaal of Rooms katholiek bent én homo, bijvoorbeeld. Dat je wel homo mag zijn, maar het niet in de praktijk mag brengen. Hoe krom en verwrongen kan een schriftgeleerde het bedenken, zou je zeggen.

Of als je, zoals met ongeveer de helft van de wereldbevolking het geval is, vrouw bent en daarmee per definitie ongelijkwaardig aan die andere helft zou zijn. En dat je in bepaalde richtingen zelfs letterlijk je gelaat moet bedekken.

Allemaal regels, bedacht door schriftgeleerden, mannen (meestal) die het allemaal heel zeker zeggen te weten: wat Gods bedoeling is. Wat Allah van ons vraagt. Hoe wij moeten handelen en wie wij moeten zijn.

Maar in deze zin moeten wij helemaal niemand zijn! Je bent in het leven geroepen om jezelf te zijn.

Of zoals we dan ook wel zeggen: te worden wie je in wezen bent.

Het kind in jezelf te bewaren. Het vertrouwen dat je kind-van-God bent. Dat dáár je innerlijke kern uit bestaat.

Wat daar op die zaterdag in de synagoge van Kapernaüm gebeurt, is dat Jezus iets in deze geest aan de mensen heeft laten ervaren. Dat hij de Schriften in deze geest voor hen heeft open laten gaan. Alsof je aan een klein kind voor het eerst een spiegel voorhoudt: kijk, dit ben jij, dit is jouw ware gelaat. Dit is hoe God jou heeft geschapen. Dit is hoe Hij jou ziet.

En dan gebeurt er blijkbaar nogal wat, in die kleine synagoge, waar de dorpingen al zoveel jaren samenkomen. “De mensen waren diep onder de indruk”, zegt Marcus. Ze weten niét wat ze horen... En vooral ook: wat ze vóelen. Aan verwondering, ontroering, vreugde. Iets onbeschrijflijk bevrijdends. Zó zijn de woorden van de Allerhoogste nog niet eerder tot leven gebracht

Maar bij een van hen roept het iets anders op: angst. “Wat hebben wij met jou te maken, Jezus van Nazareth? Ben jij gekomen om ons te vernietigen?” Inderdaad: Jezus is gekomen om die onreine geesten die mensen van zichzelf vervreemden, te vernietigen.

Angst roept hij op, want die maskers die we op hebben gezet, de schilden die we hebben aangetrokken, kunnen je allemaal op hun eigen manier ook een gevoel van veiligheid geven, nietwaar? En het kan dan ook een spannend en zelfs angstig gebeuren zijn om ze af te leggen. En jezelf bloot te geven. Jezelf als met nieuwe ogen te zien: in al je kwetsbaarheid...

Wek mijn zachtheid weer / geef mij terug de ogen van een kind.... dat proces.

“Opnieuw geboren worden” noemt Jezus dat.

Als geen ander kon Jezus dat proces in mensen op gang brengen. Soms als ze er helemaal niet op bedacht waren. Een mens terugvoeren naar zijn kern, naar haar ware gelaat:

een mens geboren uit Gods liefde (wat zeggen we dan eigenlijk?!),

een mens gedragen door Gods liefde, in tijd en eeuwigheid (en wat zeggen we dáármee eigenlijk?)

Jezus was daartoe in staat omdat hij zélf deze laatste werkelijkheid over zijn én daarmee ook over ons leven gewaar was geworden: in die veertig dagen die hij in de woestijn had doorgebracht en meteen daarna: tijdens zijn doop in de Jordaan. Direct daarna reist hij af naar Kapernaüm!

En precies in die eigen ervaring ontspringt de bron van zijn gezag.

Omdat hij precies déze ervaring met ons deelt, wordt hij hier “de heilige Gods” genoemd.

Dat heeft die bezeten, angstige man heel helder gezien!

In het koor van de Redbadtsjerke in Jorwert hangt een prachtig gedicht van Eppie Dam, zowel in het Fries als in het Nederlands. Het beschrijft als het ware dat hele gebeuren daar in die synagoge. Wat er met je kan gebeuren als iemand als Jezus tot jou spreekt met gezag.

Ik besluit er deze overdenking mee:

Uit straten ronkend en rumoerig / heb ik een weg, een plek gezocht;
ik vond, het hart beklemd en roerig / een huis gebouwd uit ademtocht.

Uit woordenvloed ben ik gekomen / genaderd tot de bron van rust;
niet om er zomaar weg te dromen / maar stil te zijn naar hartelust.

Hier klinkt de taal niet angstaanjagend / en daal ik tot mijn wezen in,
in stilte die bevrijdt, ontwapent/: een stem die spreekt van dieper zin.

Het veilig masker mag doormidden / ik toon mijzelf een waar gezicht:
terwijl - geopend - handen bidden/: ontvangen, weerloos, vederlicht.

Ik voel me als herdacht, herboren - / het eelt, de ziel opnieuw doorbloed;
ik ga, weer mens als ooit tevoren / de wereld anders tegemoet.

Amen.